

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Allmänna byrån, rättsserviceenheten, Rk1a

Beslutande

Minister

Wille Valve

Föredragande

Valadministratör

Casper Wrede

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 257

Begäran om befrielse från uppdraget som viceordförande i centralnämnden för lagtingsval.

ÅLR 2015/862

ÅLR 2015/6010

567 Rk1a

Magnus Lundberg begär entledigande från uppdraget som viceordförande i centralnämnden för lagtingsval på grund av jäv.

Landskapsregeringen beslöt bifalla begäran.

Nr 258

Tillsättande av ny medlem i centralnämnden för lagtingsval.

ÅLR 2015/862

ÅLR 2015/6010

568 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt utse Jörgen Lindblom till ny medlem i centralnämnden för lagtingsval.

Nr 259

Tillsättande av ny viceordförande i centralnämnden för lagtingsval.

ÅLR 2015/862

ÅLR 2015/6010

569 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt utnämna nuvarande medlemmen Ingegerd Olin till viceordförande i centralnämnden för lagtingsval.

Nr 260

Fastställelse av dokument i anslutning till valen.

ÅLR 2015/862

Landskapsregeringen ska enligt vallagen (ÅFS 1970:39) fastställa en rad dokument i anslutning till valen, samt utfärda anvisningar på vissa punkter.

Landskapsregeringen beslöt fastställa följande dokument och utfärda följande anvisningar.

1. Anvisning - Förberedelser inför lagtingsvalet och kommunalvalen den 18 oktober 2015
2. Anvisning - Röstning i lagtings- och kommunalvalen 2015, del 1. Förtidsröstningen
3. Anvisning - Röstning i lagtings- och kommunalvalen 2015, del 2: Röstning på valdagen, räkning av röster, rapportering av rösträkningen, fastställande av valets resultat samt avslutande åtgärder
4. Formulär för vallängd
5. Blankett - Följebrev för röstande som förtidsröstat på förtidsröstningsställe
6. Blankett - Förteckning över förtidsröstande
7. Blankett (med blå kant) - Följebrev för röstande som förtidsröstat per brev (blanketten innehåller en frivillig frågedel samt anvisning "Så här brevröstar du" på baksidan)
8. Blankett - Protokoll fört vid sammanträde i valnämnden med bilagor Rösträkningsprotokoll för lagtings- respektive kommunalvalet

Landskapsregeringen tillhandahåller genom tryckning eller på annat sätt ytterligare följande valhandlingar:

1. Röstkort
 2. Blankett - Yrkande på rättelse
 3. Valsedel för lagtings- respektive kommunalvalet (vit resp. grön)
 4. Blankett - Beställning av förtidsröstningsmateriel
 5. Valkuvert (innerkuvert) för lagtings- respektive kommunalvalet (vitt resp. grönt)
 6. Ytterkuvert (gult) för förtidsröstning på förtidsröstningsställe
 7. Ytterkuvert (blått) för förtidsröstning per brev
 8. Anvisning för valbås "GÖR SÅ HÄR"
-

Kommunala centralnämnden
i envar kommun

Hänvisning
Initiativ

Kontaktperson
Casper Wrede

Ärende
**FÖRBEREDELSE INFÖR LAGTINGSVALET
OCH KOMMUNALVALEN DEN 18 OKTOBER 2015**

INNEHÅLL

1. Informationstillfälle	1
2. Centralnämndens förberedande åtgärder	2
3. Jävsbestämmelser om nämnder mm.	2
4. Meddelande om valet	3
5. Beställning av valsedlar	3
6. Behandlingen av kandidatlistor	4
7. Förordnande av valförrättare	4
8. Åtgärder för tryggande av valhemligheten	4
9. Rösträtsregistret	4
10. Förtidsröstning och röstning på valdagen	5
11. Lagstiftning	5
12. Tidtabell	5
13. Besvär över kommunalval	5
14. Ur Strafflagen	6
15. Kontaktuppgifter	7
16. Övrigt	7
BILAGA	9

1. Informationstillfälle

Landskapsregeringen anordnar ett *informationstillfälle* för alla involverade **onsdagen den 9 september kl. 13.00–16.00 i lagtingets auditorium (Sälskär)**. Vid mötet går valrutinerna igenom och tillfälle ges för frågor och diskussion. Vid mötet serveras kaffe.

Vid mötet deltar också representanter för JCI för att informera om resultatrapporteringen och valvakan under valkvällen den 18 oktober.

Landskapsregeringen kommer också att tillsammans med Mariehamns stad anordna särskilda informationstillfällen för "ovana väljare", t.ex. förstagångsväljare och inflyttade personer. Sådana informationstillfällen hålls åtminstone den 1 september på Medis och den 3 september på stadsbiblioteket. Alla som är intresserade är välkomna till dessa tillfällen oberoende av bosättningskommun.

Centralnämnderna uppmärksammas dessutom på den översiktliga informationsfolder om valen som från början av september kommer att finnas som utskrivbar pdf-fil på hemsidan www.val.ax Foldern kommer även att finnas tillgänglig på lettiska, rumänska, estniska, ryska, engelska och thai.

2. Centralnämndens förberedande åtgärder

De kommunala centralnämnderna ska sammanträda första gången **senast måndagen den 31 augusti** för att vidta de åtgärder som bestäms i 32 § vallagen. Vid sammanträdet ska centralnämnden enligt 5 § vallagen även anta sekreterare och annan personal som behövs. Vid sammanträdet fattas beslut om ett **meddelande** om tiden för valförrättningen och andra lagstadgade förberedande åtgärder.

Enligt 5 § vallagen fungerar kommunkansliet som centralnämndens kansli. Det betyder att de olika handlingar som behövs för valet ska kunna lämnas in till, eller hämtas ut från, kommunkansliet. I de fall lagen anger kl. 16.00 som sista tidpunkt för till exempel inlämnande av handlingar, bör nämnden i förekommande fall den sista dagen se till att någon form av öppethållning anordnas till kl. 16.00.

Den kommunala centralnämnden ska därefter sammanträda tisdagen den 15 september, fredagen den 18 september, måndagen den 21 september, fredagen den 16 oktober, söndagen den 18 oktober (valdagen), måndagen den 19 oktober samt senast torsdagen den 22 oktober. Nämnden får sammanträda även under andra dagar.

3. Jävsbestämmelser om nämnder mm.

För en medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse gäller samma bestämmelser i fråga om jäv som vid föregående lagtingsval och kommunalval. Således ska enligt 7 § 2 mom. vallagen en ny medlem eller ersättare utses om en medlem eller ersättare kandiderar i valet. En medlem i centralnämnd eller valnämnd är alltså valbar men måste avgå från uppdraget i nämnden om han/hon uppställs som kandidat.

Till skillnad från förfarandet i riksvalet utses ny medlem av kommunens fullmäktige. Kommunstyrelsen kan dock utse en tillfällig ersättare.

Valnämnderna och valbestyrelsen är beslutföra med tre medlemmar närvarande (ordinarie eller ersättare).

4. Meddelande om valet

Beträffande det meddelande enligt 32 § som centralnämnden fattar beslut om på sitt första sammanträde bör observeras följande:

Meddelandet ska innehålla

- uppgift om **när och var anhållan om offentliggörande av kandidatlista och anmälan om bildande av valförbund ska inlämnas** till den kommunala centralnämnden. Beslut om detta ska fattas vid nämndens första möte. Handlingarna får också sändas per post till centralnämndens kansli. Handlingarna ska dock vara kansliet tillhanda **senast kl. 16.00 den 14 september 2015** oberoende av på vilket sätt de lämnas eller skickas. Anhållan eller anmälan som inkommer för sent ska avvisas,

- det **antal fullmäktige** som ska väljas,

- **datum och klockslag för valförrättningen**, det vill säga den 18 oktober 2015 kl. 9.00–20.00,

- uppgift om **förutsättningarna för att få förtidsrösta, allmänna förtidsröstningsställen i kommunen och förtidsröstningstiden**, det vill säga 3.10–13.10.

Meddelandet ska enligt 32 § 2 mom. 1) anslås på kommunens anslags-tavla, 2) publiceras i minst en lokal tidning.

Meddelandet ges i kopia åt varje valnämnd och till landskapsregeringen. Det är också bra att publicera den på kommunens hemsida, i eventuellt infoblad etc.

5. Beställning av valsedlar

Vid sitt första möte ska den kommunala centralnämnden enligt 32 § 1 mom. fatta beslut om att beställa det antal valsedlar som behövs och meddela landskapsregeringen om detta.

Som underlag för beställningen får centralnämnden göra en uppskattning av antalet röstberättigade och behovet av valsedlar, eftersom slutliga uppgifter om detta inte föreligger vid tidpunkten för mötet.

Beställningen kan sändas per post till Ålands landskapsregering eller per e-post till landskapsregeringens e-postadress. Valsedlar och övrigt erforderligt valmateriel kommer att distribueras med början senast den 21 september.

6. Behandlingen av kandidatlistor

Se närmare bifogad Checklista för de kommunala centralnämndernas behandling av anhållan om offentliggörande av kandidatlista och anmälan om bildande av valförbund.

7. Förordnande av valförrättare

Vid varje allmänt förtidsröstningsställe ska finnas **minst två valförrättare**. Den kommunala centralnämnden ska **förordna valförrättarna** (51 § 3 mom.). Om kommunen har valt att anordna förtidsröstningen i samarbete med Posten är det mest ändamålsenligt att den kommunala centralnämnden fattar beslut om att förordna de valförrättare posten föreslår.

8. Åtgärder för tryggnad av valhemligheten

Om antalet röstberättigade i ett röstningsområde inte är flere än 100 ska kommunala centralnämnden enligt 49 a § besluta att valsedlarna från röstningsområdet ska granskas och räknas av den kommunala centralnämnden tillsammans med valsedlarna från minst ett annat av kommunens röstningsområden. Ett sådant beslut ska fattas i god tid före valet. Slutgiltiga uppgifter om antalet röstberättigade i varje röstningsområde kan emellertid erhållas först efter den 2 oktober kl. 12.00, då rösträtsregistret vunnit laga kraft.

Centralnämnden ska underrätta berörd valnämnd om beslutet. I valprotokollet som förs av valnämnden i det berörda röstningsområdet ska göras en anteckning om förfarandet och i övrigt följs bestämmelserna i 49a § 1 mom. Bestämmelsen tillämpas inte i de kommuner som utgör ett enda röstningsområde. Centralnämnden för lagtingsval ska underrättas om beslutet (49 a § 2 mom.).

Notera även bestämmelserna i 49 a § 3 mom. vallagen som gäller förtidsröstningen. Om inte flere än 25 personer har förtidsröstat i kommunalvalet ska centralnämnden besluta att förtidsrösterna räknas tillsammans med valsedlarna från ett röstningsområde. **Detta beslut ska nämnden fatta vid sitt sammanträde fredagen före valdagen, då förtidsröstningen avslutats och rösterna noterats.** Valnämnden i det berörda röstningsområdet ska informeras och erhålla erforderliga instruktioner.

9. Rösträtsregistret

Rösträtsregistret upprättas på basis av uppgifterna i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september kl. 24.00. Rättelseyrkanden gällande rösträtsregistret handläggs av centralnämnden för lagtingsval. Rättelseyrkanden kan inlämnas till kommunkanslierna och till

magistratsenheten vid Statens ämbetsverk på Åland. På samma ställen tillhandahålls även formulär för ändamålet.

Efter att rösträttsregistret har vunnit laga kraft **2.10 kl. 12.00** skrivs valängderna ut ur registret röstningsområdesvis.

Röstkorterna ska vara utskickade till alla röstberättigade vilkas adress är känd senast torsdagen den 17 september.

10. Förtidsröstning och röstning på valdagen

Särskilda anvisningar om hur **förtidsröstningen** ska ske liksom om själva **valförrättningen** kommer att utsändas senare.

11. Lagstiftning

Valen förrättas i enlighet med bestämmelserna i LL om lagtingsval och kommunalval (ÅFS 39/1970) samt ändringar som gjorts därefter. Den senaste ändringen gjordes detta år (ÅFS 2/2015). Inga väsentliga förändringar har gjorts i de centrala bestämmelserna i lagen sedan valen år 2011.

En uppdaterad version av gällande lag som beaktar alla ändringar finns på valhemsidan www.val.ax Lagen finns som en pdf-fil som går att skriva ut.

12. Tidtabell

För att underlätta nämndernas arbete har landskapsregeringen sammanställt en tidtabell som anger när och enligt vilka bestämmelser de åtgärder som förutsätts i lagen ska vidtas.

Tidtabellen finns som en utskrivbar pdf-fil på hemsidan www.val.ax

13. Besvär över kommunalval

Vallagen 11 kap.:

75 §. Beslut, genom vilket en kommunal centralnämnd fastställt valresultatet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjorts enligt bestämmelserna i 65 §. Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel blivit kränkt av beslutet. Den som varit uppställd som kandidat i valet, en etablerad kommunal politisk förening samt en gemensam lista som anhållit om offentliggörande av kandidatlista får anföras besvär på

den grund att beslutet strider mot lag. Den som är röstberättigad i kommunen eller kommunmedlem får dessutom anföra besvär på den grund att valet skett i oriktig ordning och att detta kunnat inverka på valresultatet. (2011/16)

Med anledning av besvär skall förvaltningsdomstolen av kommunal centralnämnd inhämta utlåtande samt de uppgifter och utredningar som befinns erforderliga. Om det överklagade beslutet inte fogats till besvären införskaffar förvaltningsdomstolen beslutet av centralnämnd som en på tjänstens vägnar till riktigheten bestyrkt avskrift i vilken skall antecknas dagen för kungörandet av valresultatet. Grundar sig besvären på beslut av centralnämnd angående åtgärd för förberedelse av valen skall förvaltningsdomstolen på motsvarande sätt införskaffa även detta beslut. (1999/7)

Besvären skall handläggas i brådskande ordning.

75a §. (1987/58) Har kommunal centralnämnd förfarit lagstridigt vid fastställande av valresultatet och har detta påverkat valresultatet, skall valresultatet rättas.

Har valmyndighets beslut eller åtgärd varit lagstridig och har detta uppenbart kunnat påverka valresultatet skall förordnande utfärdas om förrättande av nytt val i kommunen, om inte valresultatet kan rättas.

14. Ur Strafflagen

14 KAP (21.4.1995/578)

Om brott mot politiska rättigheter

1 § (21.4.1995/578)

Valbrott

Den som med våld eller hot påverkar eller försöker påverka någon annans röstande eller kandidatur vid ett allmänt val eller en allmän omröstning, skall för *valbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

2 § (21.4.1995/578)

Röstköp

Den som

1) utlovar, erbjuder eller ger någon en belöning eller en annan förmån för att förmå någon att rösta på ett visst sätt eller avstå från att rösta vid ett allmänt val eller en allmän omröstning eller

2) kräver en belöning eller någon annan förmån för att rösta eller avstå från att rösta vid ett allmänt val eller en allmän omröstning,

skall för *röstköp* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

3 § (21.4.1995/578)

Röstningsfusk

Den som vid ett allmänt val eller en allmän omröstning röstar utan rösträtt, i någon annans namn eller mer än en gång, skall för *röstningsfusk* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Försök är straffbart.

4 § (21.4.1995/578)

Förvanskande av valresultat

Den som i syfte att åstadkomma att resultatet av ett allmänt val eller en allmän omröstning inte blir riktigt eller inte kan utrönas

- 1) räknar röster fel,
- 2) förstör, skadar, undangömmar eller tillför röstsedlar eller ändrar anteckningarna på dem eller
- 3) på något annat därmed jämförbart sätt ingriper i förrättandet av ett allmänt val eller en allmän omröstning,

skall för *förvanskande av valresultat* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök är straffbart.

15. Kontaktuppgifter

Närmare uppgifter angående valförberedelserna ger valadministratör Casper Wrede, tel. 0457-3425043, e-post casper.wrede@regeringen.ax

Som ordförande i centralnämnden för lagtingsval fungerar Robert Sundström, tel. 050-5165444 eller 528622 (arb.), e-post robert.sundstrom@amhm.ax och som sekreterare Svante Fagerlund, tel. 17345 eller 040 722 9317, svante.fagerlund@aland.net

16. Övrigt

För att underlätta kommunikationen mellan landskapsregeringens och kommunernas valmyndigheter önskar landskapsregeringen få namn, telefon och e-postadress till centralnämndernas ordförande och sekreterare.

Vänligen skicka uppgifterna till landskapsregeringen eller e-posta till casper.wrede@regeringen.ax

I tjänsten

Valadministratör

Casper Wrede

BILAGA

Checklista för de kommunala centralnämndernas behandling av anhållan om offentliggörande av kandidatlista och anmälan om bildande av valförbund

TILL KÄNNEDOM

Magistratsenheten vid Statens ämbetsverk på Åland

De etablerade politiska föreningarna

Centralnämnden för lagtingsval

- ordförande
- sekreterare

LANDSKAPSREGERINGEN

Augusti 2015

CHECKLISTA FÖR DE KOMMUNALA CENTRALNÄMNDERNAS BEHANDLING AV ANHÅLLAN OM OFFENTLIGGÖRANDE AV KANDIDATLISTA OCH ANMÄLAN OM BILDANDE AV VALFÖRBUND

Erforderliga handlingar

Alla handlingar ska vara upprättade enligt av landskapsregeringen fastställt formulär (ÅFS 29/2015). Formulären finns i både Excel- och pdf-format på valhemsidan www.val.ax

Om förslaget till beteckning för en valmansförening innehåller en registrerad förenings namn måste föreningens tillstånd finnas.

Ifall anhållan görs av en etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening ska namnet innehålla den etablerade politiska föreningens namn. I en registrerad förenings namn ingår beteckningen "rf".

Bilagor:

1. För alla

- valombudets anhållan om offentliggörande av kandidatlistan (kan göras av en därtill befullmäktigad person)
- kandidatlista/or. Endast en etablerad kommunal politisk förening får an hålla om offentliggörande av flera kandidatlistor
- kandidaternas medgivande jämte uppgift om personbeteckningen samt deras försäkran att de inte samtyckt till att bli uppställda som kandidater på någon annan kandidatlista.

2. För valmansföreningar

- stiftelseurkund för valmansföreningen
- eventuell fullmakt att ingå valförbund.

3. För etablerade kommunala politiska föreningar

- protokollsutdrag från det organ som fattade beslutet om anhållan och ut såg valombudet
- ett av patent- och registerstyrelsen utfärdat utdrag ur vilket föreningens registrerade namn och dess namntecknare framgår.

4. För lokala föreningar

- protokollsutdrag från det möte som fattade beslutet om anhållan, utsåg valombudet och gav ombudet fullmakt att anmäla föreningens kandidatlista under den etablerade politiska föreningens namn
- ett meddelande från den etablerade politiska förening som gett den lokala föreningen rätt att företräda den
- namn och kontaktuppgifter för den etablerade föreningens valombud och ersättare i kommunen samt fullmakt för dem.

5. För valförbund

- fullmakt för deltagande valmansförenings valombud att ingå valförbund (valombud för etablerade kommunala politiska föreningar och lokala föreningar har rätt att ingå valförbund om inte annat beslutats)
- fullmakt för ett av valombuden att vara valförbundets valombud.

Tillåtet/otillåtet

Aktör	Måste	Får	Får inte
Medlem i valmansförening	<ul style="list-style-type: none"> vara röstberättigad 	<ul style="list-style-type: none"> vara kandidat på annan lista vara medlem av eller ersättare i centralnämnd eller valnämnd 	<ul style="list-style-type: none"> vara medlem i annan valmansförening vara kandidat på samma lista
Valombud och ersättare för valmansförening	<ul style="list-style-type: none"> vara medlem i valmansföreningen 		<ul style="list-style-type: none"> vara medlem av eller ersättare i centralnämnd vara kandidat
Valombud och ersättare för etablerad kommunal politisk förening och för lokal förening	<ul style="list-style-type: none"> vara röstberättigad 	<ul style="list-style-type: none"> vara kandidat i valet 	<ul style="list-style-type: none"> vara medlem av eller ersättare i centralnämnd
Valombud för valförbund	<ul style="list-style-type: none"> vara valombud för någon av listorna 		
Kandidat	<ul style="list-style-type: none"> vara valbar vara vid liv 	<ul style="list-style-type: none"> vara medlem i annan valmansförening vara valombud för sin etablerade kommunala politiska förening eller för sin lokala förening vara medlem av eller ersättare i centralnämnd (men då skall ny utses i stället) 	<ul style="list-style-type: none"> vara medlem i sin egen valmansförening vara kandidat på någon annan lista i valet vara valombud för sin valmansförening

Rösträtt och valbarhet

Har rösträtt (Kommunallagen ÅFS 73/1997 § 30 och Landskapslagen om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt ÅFS 63/1997 § 1):

- fyller 18 senast på valdagen den 18 oktober 2015, alltså född senast 18.10.1997
- har hemort i kommunen 1.9 2015
- har hembygdsrätt **eller** har haft en hemkommun på Åland utan avbrott under ett år närmast före valdagen 18.10.2015, alltså minst fr.o.m. 18.10.2014
- i praktiken: finns med i rösträttsregistret.

Är valbar (Kommunallagen ÅFS 1997:73 § 36):

- har kommunen som sin hemkommun
- har rösträtt i kommunalvalet i någon kommun (kan ha flyttat efter den 1 september!)
- står inte under förmynderskap
- är inte ledamot i Ålands förvaltningsdomstol
- är inte anställd i kommunen i en ledande uppgift

Det ankommer på den kommunala centralnämnden att i varje enskilt fall pröva om en kandidat faller under begränsningen eller inte. Som vägledning citeras nedan lagtingets lagutskotts kommentar till bestämmelsen (Lu bet. Nr 8/1996-97):

Med begreppet "anställd hos kommunen" avses såväl tjänstemän som privaträttsligt anställda. Begreppet "uppgiftsområde" för kommunstyrelsen eller en nämnd är inte detsamma som "förvaltningsområde". Det senare begreppet innefattar organets samtliga uppgifter medan begreppet "uppgiftsområde" är beroende av hur förvaltningen i det enskilda fallet är organiserad. Beträffande nämnder med begränsade uppgifter sammanfaller ofta förvaltningsområde och uppgiftsområde. Har däremot en nämnd pålagts större uppgiftshelheter kan organisationen vara den att olika tjänsteinnehavare leder olika uppgiftsområden. I det första fallet gäller begränsningen i valbarheten endast en tjänsteman, i det senare fallet kan den däremot beröra flera tjänstemän. Bedömningen måste därför göras utgående från hur kommunens organisation är ordnad i det enskilda fallet.

En ledande uppgift inom nämndens uppgiftsområde har i första hand den som är chef för det ifrågavarande uppgiftsområdet. I en specialiserad organisation gäller detta vanligen endast en person, exempelvis bibliotekschefen under biblioteksnämnden. Ansvarar däremot nämnden för olika uppgiftsområden kan flera personer anses ha en ledande uppgift. Om kommunen exempelvis sammanfört skol-, biblioteks- och den allmänna kulturförvaltningen under en enda nämnd med varsin sektorchef med eget ansvar berörs varje sektorchef av begränsningarna i valbarheten. Om en viss uppgiftshelhets ekonomiska betydelse inom organisationen är ringa ska den ansvarige dock inte anses vara anställd i en ledande uppgift.

Kontroll av handlingarna

1. Är handlingarna inlämnade i rätt tid (senast 14.9 kl. 16.00)?
2. Finns alla handlingar?
3. Kontroll av stiftelseurkunden (valmansförening)
 - Finns tillräckligt många underskrifter=minst 3 gånger antalet kandidater?
 - är den daterad?
 - finns valombud och ersättare angivna med alla uppgifter?
 - finns alla uppgifter om medlemmarna?
 - är de röstberättigade?
4. Kontroll av kandidatlistan
 - Ej för många? (högst tre gånger det antal som skall väljas)
 - finns namn (allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat förnamn får finnas vid sidan av eller i stället för "officiellt" namn),
 - titel yrke eller syssla (högst två uttryck) och eventuell uppgift om postadress, hemby eller annan geografisk bestämning **OCH INGENTING ANNAT!** (som inte behövs för att identifiera kandidaten)
 - finns skriftligt medgivande?
 - är kandidaterna valbara? (Detta intygas av valombudet – behöver ej kontrolleras av nämnden annat än vid uppenbart behov). OBS! Rösträttsregistret vinner laga kraft först fredagen den 2 oktober. Ändringar i rösträtten kan således ske fram till dess.
5. Kan eventuellt förslag till beteckning godkännas?
7. Kontroll av anmälan om valförbund
 - Inlämnad i rätt tid?
 - finns alla handlingar?
 - ej för många kandidater, högst tre gånger det antal som skall väljas
 - undertecknad av valombuden för alla listor?
 - finns valombud och ersättare?
 - kan en eventuell beteckning godkännas?

Den kommunala centralnämndens åtgärder

Centralnämndens möte den 15 september:

- anhållan som inkommit för sent ska avvisas
- eventuellt behövliga korrigeringar av handlingarna meddelas berörda ombudsmän och ska göras senast den 18 september kl. 16.00 (en valmansförening får kompletteras endast ifall centralnämnden strukit personer som skrivit på flera stiftelseurkunder)
- en kandidat som finns på flera listor stryks från samtliga

- de listor och valförbund mot vilka anmärkning inte framställs godkänns
- lottning förrättas om ordningsföljden mellan listor och valförbund och om listornas ordning inom valförbund

Centralnämndens möte den 18 september (tidigast kl. 16.00):

- centralnämnden avgör ärende rörande anmärkning som framställts
- preliminär sammanställning av kandidatlistorna uppgörs, varvid kandidaterna förses med löpande nummer med början från 502 (kan ännu ändras den 21 september)
- valombuden ska ha tillgång till den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna och har rätt att närvara vid centralnämndens sammanträde den 21 september, då den slutliga sammanställningen av kandidatlistor fastställs.

Centralnämndens möte den 21 september (valombuden har rätt att närvara vid mötet):

- kandidat som avlidit eller befunnits icke valbar stryks från listan
- den slutliga sammanställningen av kandidatlistor fastställs.

Den slutliga sammanställningen av kandidatlistor ska tryckas i erforderligt antal och på grönt papper. I sammanställningen ska kandidatlistor och valförbund tydligt åtskiljas med en ram. Ovanför ramen anges beteckningen för listan eller valförbundet. Om centralnämnden inte har godkänt förslaget till beteckning, eller om inget förslag har framställts, bestämmer centralnämnden en bokstavs-beteckning. En sådan bokstavs-beteckning ska endast ange listans eller valförbundets placering i sammanställningen.

För listorna inom ett valförbund anges inga beteckningar.

Kommunala centralnämnden
i envar kommun

Posten Åland Ab

Valnämnderna (distribution via
centralnämnderna)

Hänvisning
Initiativ

Kontaktperson
Casper Wrede

Ärende

RÖSTNING I LAGTINGS- OCH KOMMUNALVALEN 2015 DEL 1: FÖRTIDSRÖSTNINGEN

INNEHÅLL

1. Informationstillfälle.....	1
2. Rekvisition av kandidatlistor.....	2
3. Distribution av förtidsröstningsmateriel.....	2
4. Allmänt om förtidsröstningen.....	3
5. Förtidsröstning på ett allmänt förtidsröstningsställe.....	4
6. Förtidsröstning i inrättning.....	5
7. Brevröstning enligt 54e §.....	6
8. Centralnämndens behandling av inkomna förtidsröster.....	7
9. Övrigt.....	9
10. Kostnader.....	10
11. Kontaktuppgifter.....	10
BILAGOR om jävssituationer.....	11

1. Informationstillfälle

Landskapsregeringen anordnar ett informationstillfälle för alla involverade **onsdagen den 30 september kl. 13.00–16.00 i lagtingets auditorium (Sälskär)**. Vid mötet går rutinerna för förtidsröstningen och röstningen på valdagen igenom och tillfälle ges för frågor och diskussion. Vid mötet serveras kaffe.

Vid mötet deltar också representanter för JCI för att närmare informera om resultatrapporteringen och valvakan under valkvällen den 18 oktober.

2. Rekvisition av kandidatlistor

De Slutliga sammanställningarna av kandidatlistor inför valen fastställs av respektive centralnämnd vid sammanträdet måndagen den 21 september. Sammanställningarna ska därefter tryckas i erforderligt antal, sammanställningen för lagtingsvalet på vitt papper och sammanställningarna för kommunalvalet på grönt papper.

Landskapsregeringen ber de kommunala centralnämnderna skicka **60 exemplar av den Slutliga sammanställningen av kandidatlistor för kommunalvalet** till landskapsregeringens registratur så snart den är tryckt.

3. Distribution av förtidsröstningsmateriel

Landskapsregeringen distribuerar förtidsmateriel jämte anvisningar till de kommunala centralnämnderna med början måndagen den 21 september.

Landskapsregeringen tillställer centralnämnderna alla sammanställningar, utom den egna kommunens, för vidarebefordran till valförrättare och till valbestyrelserna i kommunen.

Till de allmänna förtidsröstningsställen som Posten Åland Ab upprätthåller distribuerar Posten behövlig materiel, som den erhåller direkt av landskapsregeringen.

Den kommunala centralnämnden ska vidarebefordra erforderlig materiel till eventuella valförrättare och valbestyrelse i kommunen, samt till personer som anhåller om att brevrösta.

Landskapsregeringen distribuerar också valstämplar till de kommunala centralnämnderna och till Posten Åland Ab. Valstämpeln har följande utseende:

Efter avslutad förtidsröstning ska valstämplarna ofördröjligen återställas till den kommunala centralnämnden i kommunen, tillsammans med överbliven förtidsröstningsmateriel och eventuell rekvisita. Samtidigt ska de förda **förteckningarna över förtidsröstande** inlämnas till den kommunala centralnämnden.

Kommuner som upprätthåller ett eget allmänt förtidsröstningsställe:

- Eckerö
- Finström
- Föglö
- Hammarland
- Lemland
- Saltvik
- Sottunga
- Vårdö

Kommuner som ingått avtal med Posten Åland Ab:

- Brändö
- Kumlinge
- Kökar
- Lumparland
- Mariehamn
- Sund

Kommuner som saknar allmänt förtidsröstningsställe:

- Geta
- Jomala

4. Allmänt om förtidsröstningen

Förtidsröstning i lagtings- och kommunalvalet 2015 anordnas enligt bestämmelserna i LL om lagtingsval och kommunalval (ÅFS 1970:39) 7 kap. Förtidsröstning anordnas under förtidsröstningstiden som börjar **lördagen den 3 oktober** och avslutas **tisdagen den 13 oktober 2015**.

Vid förtidsröstningen kan alla som så önskar avge en röst. Någon granskning av rätten att rösta kan inte göras, men kommer att göras i efterhand av den kommunala centralnämnd i vars vallängd den röstande är upptagen.

Om den som önskar rösta har sitt röstkort i behåll, framgår på kortet vilket eller vilka val den röstande har rösträtt i. I så fall kan utdelningen av valmateriel anpassas efter det. **Observera** dock att rättelseyrkanden kan ändra rösträtten utan att det framkommer på röstkortet. Till en röstande som hävdar rösträtt i val som inte framgår på röstkortet ska valsedel därför utdelas även i det valet. Kontrollen av rösträtten görs i efterhand av centralnämnden genom kontroll av vallängden.

Röstningsproceduren skiljer sig åt jämfört med röstningen på valdagen. I stället för att läggas i en valurna ska valsedlarna efter stämpling läggas i för ändamålet avsedda valkuvert, som tillsammans med ett följebrev som den röstande fyller i skickas till den kommunala centralnämnden.

Den materiel som behövs vid förtidsröstning är således följande:

- **Vit valsedel** för lagtingsvalet

- **Grön valsedel** för kommunalvalet
- **Vitt valkuvert** för lagtingsvalet
- **Grönt valkuvert** för kommunalvalet
- **Följebrev** (helvitt eller med blå kant)
- **Ytterkuvert** (gult eller blått).

De röstande behöver också ha tillgång till **sammanställningar av kandidatlistor** för de val i vilka de är röstberättigade.

Den instans som mottar förtidsröster behöver ha tillgång till en giltig **valstämpel**.

Förtidsröstning kan försiggå i tre olika miljöer:

- På ett **allmänt förtidsröstningsställe**
- I en **inrättning**
- Hos den röstande genom så kallad **brevröstning**.

Nedan beskrivs röstningsproceduren i detalj för vart och ett av dessa ställen.

5. Förtidsröstning på ett allmänt förtidsröstningsställe

Det är av vital betydelse att alla allmänna förtidsröstningsställen har en **god tillgänglighet för alla**. Det måste vara möjligt att komma in i lokalen även för exempelvis en rullstolsbunden person. Även i övrigt ska lokalen vara utformad så att personer med olika slag av funktionsnedsättning kan utöva sin rösträtt utan onödiga olägenheter.

På förtidsröstningsstället ska fästas särskild uppmärksamhet vid sådana åtgärder som är nödvändiga för att **valhemligheten ska tryggas**. Det ska finnas ett eller flera valbås som ska vara placerade så att den röstande ostörd kan fylla i valsedeln. Det är också viktigt att se till att personer med funktionshinder bereds ändamålsenliga möjligheter att rösta bekvämt och ostört, t.ex. vid ett särskilt avskärmat bord där man sittande kan fylla i valsedeln.

På förtidsröstningsstället får inga tal hållas eller upprop anslås eller utdelas, och de röstande får inte utsättas för påverkan av något slag. Valförrättarna ska med regelbundna mellanrum granska kandidatlistorna och annan information för att säkerställa att inga obehöriga kommentarer har skrivits på dem.

Röstningsproceduren finns beskriven i 54–54d §. Den som önskar rösta ska kunna **intyga sin identitet**. De röstande ska erhålla **valsedel** för det eller de val de säger sig ha rösträtt i. Om **röstkortet** kan visas upp finns uppgift om rösträtten på det, men väljarens önskemål ska alltid tillgodoses.

På den röstandes begäran ska valförrättaren **bistå** vid röstningen. En röstande får även anlita ett eget **biträde**.

När den röstande fyllt i valsedeln eller -sedlarna ska dessa hopvikta visas för valförrättaren, som ska **stämpla** dem. Därefter ska den röstande lägga

dem i respektive **valkuvert**. Detta ska göras i valförrättarens åsyn. Inga anteckningar får göras på valkuverten.

En röstande som skriver **fel** på en valsedel ska erhålla en ny. Den felaktiga valsedeln ska rivas sönder i valförrättarens åsyn.

Det är tillåtet att förtidsrösta bara i det ena valet även om man har rösträtt i båda valen.

Den röstande ska fylla i **följebrevet** och underteckna det. Följebrevet ska signeras av valförrättaren, som med sin underskrift intygar att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i lagen.

Om den röstande har sitt **röstkort** ska det också bifogas enligt anvisningen. På röstkortet framgår adressen till den kommunala centralnämnden.

Valkuverten och följebrevet samt eventuellt röstkortet ska inneslutas i **yterkuvertet**. Detta är **gult** på framsidan. Brevet ska omedelbart vidarebefordras till den kommunala centralnämnd vars adress framgår i kuvertets fönster.

Valförrättaren ska föra en **förteckning över de röstande** på för ändamålet avsedd blankett. I förteckningen införs alla förtidsröstande oberoende av i vilket eller vilka val de röstar.

6. Förtidsröstning i inrättning

Förtidsröstning i inrättningar ombesörjs av den valbestyrelse som enligt vallagens 6 § 3 mom. har tillsatts i god tid före valen. Endast kommuner som har i lagen avsedda inrättningar har valbestyrelser. Vid valen 2015 finns valbestyrelser i följande kommuner:

- Föglö
- Geta
- Jomala
- Lemland (2 inrättningar)
- Mariehamn (3 inrättningar)
- Saltvik
- Vårdö

Förtidsröstning i inrättning ska ordnas **under minst 2 dagar** (51a § 2 mom.). Valbestyrelsen beslutar om vilka dessa dagar är och om röstningstiderna. En av röstningsdagarna bör dock infalla den sista eller näst-sista dagen under förtidsröstningstiden, det vill säga **måndagen den 12 oktober** eller **tisdagen den 13 oktober**.

Valbestyrelsen ska se till att röstningstiderna och förfarandet vid förtidsröstningen **meddelas genom ett anslag** på förtidsröstningsstället och vid behov även på annat sätt (51a §). Det finns skäl att samråda med inrättningens ledning om tiden och hur förtidsröstningen praktiskt ska genomföras.

På förtidsröstningsstället ska valbestyrelsen föra en **förteckning över förtidsröstande** enligt fastställd blankett.

Endast de som vårdas eller är intagna i inrättningen får rösta där, således inte personer som är på besök och inte heller den anställda personalen. Eftersom personer från olika kommuner kan vara intagna i inrättningen måste valbestyrelsen förutom sammanställningen av kandidatlistorna för lagtingsvalet även ha tillgång till sammanställningar av kandidatlistor från alla de kommuner som kan tänkas ha invånare i inrättningen i fråga.

Röstningsproceduren försiggår i övrigt enligt 54–54d § på motsvarande sätt som beskrivs ovan för röstningen på ett allmänt förtidsröstningsställe. Valbestyrelsen utför de uppgifter som åligger valförrättaren på förtidsröstningsstället.

7. Brevröstning enligt 54 e §

En röstberättigad person som på grund av vistelse utanför landskapet eller som till följd av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i en vallokal på valdagen eller vid den förtidsröstning som anordnas vid de allmänna förtidsröstningsställena får rösta genom så kallad brevröstning.

Anhållan om att få brevrösta kan göras på en för ändamålet avsedd blankett som den kommunala centralnämnden tillhandahåller, men även en fritt formulerad anhållan ska beaktas. Anhållan kan skickas per fax, e-post eller telefon före utgången av förtidsröstningstiden, det vill säga **senast tisdagen den 13 oktober** (54e § 1 mom.).

Landskapsregeringen har inte låtit trycka upp beställningsblanketten. Den finns tillgänglig på hemsidan val.ax och kan användas av beställaren själv eller skrivas ut av den kommunala centralnämnden på begäran.

Om det inte finns särskilda skäl att avslå anhållan ska den kommunala centralnämnden till den adress som uppges sända förtidsröstningsmateriel bestående av:

1. **valsedel samt valkuvert** för vardera valet,
2. **följebrev (med blå kant)** med **anvisning** för hur man går till väga (dubbelzijdigt dokument)
3. **yterkuvert (blått)**,
4. **Slutlig sammanställning av kandidatlistor** för lagtingsvalet och för kommunalvalet.

Den kommunala centralnämnden kan delegera utsändandet av förtidsröstningsmateriel till en person som utses av nämnden. Förfarandet är att rekommendera särskilt i kommuner där ett större antal ansökningar kan förväntas. Beslut om att inte utsända förtidsröstningsmateriel måste dock fattas av nämnden.

Handlingarna för brevröstningen bör sändas ut så snabbt som möjligt efter det att anhållan inkommit. Tiden är knapp och postbefordran kan ta lång tid även från relativt närliggande orter. Då detta sker innan rösträttsregistret vunnit laga kraft och den kommunala centralnämnden har erhållit kommunens vallängder, ska centralnämnden sända handlingar både för

lagttingsvalet och kommunalvalet till de personer som anhåller om förtidsröstningsmateriel. Om den röstande saknar rösträtt i någondera valet framkommer det i samband med centralnämndens granskning av de inkomna handlingarna. Det valkuvertet ska då inte öppnas och röstningen lämnas obeaktad.

Den kommunala centralnämnden bör för säkerhets skull på förhand förse följebrevet med nämndens adressuppgifter. Om svarsförsändelsen anländer för sent på grund av felaktig eller otydlig adress måste den förkastas. Adressen anges enligt följande:

- Från Finland skriver man postnumret och orten. AX behövs inte
- Från Sverige skriver man AX-22xxx kommunens namn, Åland
- Från övriga världen skriver man AX-22xxx kommunens namn, Åland, FINLAND

Enligt 54e § ska brevrösten vara centralnämnden tillhanda **senast fredagen den 16 oktober kl. 19.00**. Brevröster som inkommer för sent ska lämnas obeaktade, och röstningen noteras inte i vallängden.

Den kommunala centralnämnden ska föra **förteckning över de personer som har erhållit förtidsröstningsmateriel** (54e § 2 mom.). För denna förteckning har landskapsregeringen inte fastställt någon blankett, utan förteckningen får göras upp i en form som centralnämnden beslutar. Förutom namnet bör även adressen för de personer som erhåller förtidsröstningsmateriel noteras.

Den kommunala centralnämnden bör också beträffande dem som brevropar föra vederbörlig **förteckning över förtidsröstande** på för ändamålet avsedd blankett. I förteckningen noteras endast de personer som sänder in förtidsröstningsmateriel.

Landskapsregeringen gör vid årets val en **undersökning** i anslutning till brevröstningen. Längst ner på följebrevet finns en ruta som den röstande kan fylla i. Det är frivilligt att delta i undersökningen.

Landskapsregeringen ber den kommunala centralnämnden **avskilja undersökningsdelen** av följebrevet i de fall den är ifylld, och **sända** de avskilda delarna till landskapsregeringen på lämpligt sätt. Märk försändelserna "Valadministratör Casper Wrede".

8. Centralnämndens behandling av inkomna förtidsröster

Centralnämnden får motta förtidsröstningshandlingar till **fredagen den 14 oktober kl. 19.00**. Försändelser som kommit in därefter ska lämnas obeaktade och de får inte öppnas. Detta antecknas på ytterkuvertet.

Det är skäl att de kommunala centralnämnderna i god tid före utgången av förtidsröstningstiden börjar granska förtidsröstningshandlingarna för att eventuella feladresserade handlingar ska kunna skickas till rätt kommun inom den stipulerade tiden. Centralnämnden kan få reda på rätt mottagare genom att kontrollera den röstandes uppgifter i rösträttsregistret. Kontrollen kan göras hos magistraten eller landskapsregeringen.

Rösträttsregistret vinner laga kraft den 16 dagen före valdagen, det vill säga **fredagen den 2 oktober 2015 kl. 12.00**. Förtidsröstningen inleds dagen därpå. Eftersom ett fungerande system för anteckning av förtidsröster direkt i rösträttsregistret inte kommer att tillämpas vid dessa val (med undantag för Mariehamn), kommer vallängden att sändas till de kommunala centralnämnderna snarast efter det att rösträttsregistret har vunnit laga kraft. Distributionen av vallängderna sker med början måndagen den 5 oktober.

Så snart den kommunala centralnämnden har erhållit vallängderna kan behandlingen av inkomna förtidsröstningsförsändelser inledas.

Hur man går till väga vid granskningen av förtidsröster finns detaljerat beskrivet i lagens 55 och 55 a §. Observera att de handlingar som rör brevröstningen (*blått ytterkuvert*) ska behandlas särskilt.

Den kommunala centralnämnden ska granska alla de förtidsröstningshandlingar som inkommit. Försändelser som inkommit för sent ska lämnas obeaktade och de får inte öppnas. Likaså ska röstningen lämnas obeaktad om den som har röstat har avlidit eller om personen inte är upptagen i vallängden som röstberättigad.

De valkuvert som inkommit genom brevröstning (blått kuvert) ska **öppnas, valsedlarna stämplas och därefter inneslutas i nytt innerkuvert, allt detta utan att valhemligheten äventyras.**

Om ett följebrev är så bristfälligt eller otydligt ifyllt att identiteten på den röstande inte kan utredas, eller om kvitteringsanteckning saknas, ska röstningen också lämnas obeaktad. Detsamma gäller om valkuvert är försedd med en obehörig anteckning. Om valkuvertet är öppet ska det tillslutas.

Om följebrevet och valkuvertet kan godkännas antecknas i vallängden att personen utövat sin rösträtt i respektive val.

Centralnämnden ska noga kontrollera att antalet godkända valkuvert är lika stort som antalet personer som i vallängden antecknats ha utövat sin rösträtt i respektive val. Antalet noteras skilt för kvinnor och män. Antalet förtidsröstande kvinnor och män ska anges i valprotokollet från varje röstningsområde. Centralnämnden ska därför meddela antalet förtidsröstande till varje valnämnd i kommunen.

Centralnämnden bör beakta att vallängderna inte är offentliga förrän valförrättningen har avslutats (18 § 5 mom.). Detta gäller även uppgifter om röstning.

Hanteringen av röster avgivna i lagtingsvalet

De förtidsröster som har avgivits i lagtingsvalet (vitt valkuvert) ska vidarebefordras till centralnämnden för lagtingsval. Endast godkända förtidsröstningsförsändelser avgivna av personer som har rösträtt ska vidarebe-

fordras. På varje valkuvert noteras att personen har rösträtt. Noteringen kan göras genom stämpling.

Valkuverten förpackas och på förpackningen anges antalet valkuvert.

Centralnämnden för lagtingsval ger närmare anvisningar om var och när förtidsrösterna ska inlämnas.

Hantering av röster avgivna i kommunalvalet

Vid hanteringen av förtidsröster som avgivits i kommunalvalet ska inledningsvis bestämmelserna i 49a § 3 mom. iakttas av den kommunala centralnämnden:

49a §. (1987/58) Är antalet röstberättigade i ett röstningsområde inte flera än 100 skall kommunala centralnämnden i god tid före valen besluta att valsedlarna från ifrågavarande röstningsområde och från minst ett annat av kommunens röstningsområden skall granskas och räknas av kommunala centralnämnden och inte i berörda valnämnder. Om sådant beslut fattas, skall valnämnderna med bevarande av valhemligheten ta ut valsedlarna ur valurnan, räkna deras antal, lägga dessa i omslag samt inlämna valsedlarna till kommunala centralnämnden på sätt som anges i 49 § 3 och 5 mom. I valprotokollet skall anteckning om förfarandet göras. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte i kommuner som utgör ett röstningsområde. (2003/21)

Kommunala centralnämnden skall underrätta centralnämnden för lagtingsvalet om beslut som fattats enligt 1 mom.

Om 25 personer eller färre har förtidsröstat i kommunalvalet i en kommun skall kommunala centralnämnden vid sitt sammanträde fredagen före valdagen besluta att förtidsrösterna skall granskas och räknas av centralnämnden tillsammans med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden. Härvid skall bestämmelserna i 1 mom. iakttas. (2003/21)

Beslutet ska omedelbart meddelas den berörda valnämnden och nödvändiga anvisningar ges om hur valdagsrösterna ska överlämnas från valnämnden till den kommunala centralnämnden. Centralnämnden kan förbereda rösträkningen under valdagen efter kl. 15.00 genom att öppna valkuverten och ta ut valsedlarna, men de får inte börja granskas och räknas förrän de sammanblandats med de valsedlar som avges under valdagen.

I övriga kommunala centralnämnder kan förtidsrösterna granskas och räknas på valdagen från kl. 15.00. Därvid beaktas bestämmelserna i 58 §. Resultatet av räkningen får inte offentliggöras förrän valförrättningen är avslutad kl. 20.00.

10. Kostnader

Kostnaderna för förtidsröstningen erläggs av landskapsregeringen. För de kommuners del som har beslutat anlita Postens tjänster betalas ersättningen direkt till Posten.

11. Kontaktuppgifter

Närmare uppgifter angående valförberedelserna ger valadministratör Casper Wrede, tel. 0457-3425043, e-post casper.wrede@regeringen.ax

Som ordförande i centralnämnden för lagtingsval fungerar Robert Sundström, tel. 050-5165444 eller 528622 (arb.), e-post robert.sundstrom@amhm.ax och som sekreterare Svante Fagerlund, tel. 17345 eller 040 722 9317, svante.fagerlund@aland.net

I tjänsten

Valadministratör

Casper Wrede

BILAGA

HFD om jäv

Angående jäv i valorgan

TILL KÄNNEDOM

Centralnämnden för lagtingsval

- ordförande
- sekreterare

HFD OM JÄV

Kommunalval - Jäv - Medlem av valnämnd - Medlem av centralvalnämnd - Inverkan på valresultatet

Diarienumr: 836/3/13

Givet: 20.6.2013

Liggare: 2103

Förvaltningsdomstolen hade ansett att kommunalvalet hade verkställts i felaktig ordning, då medlemmar och ersättare i valnämnden trots jäv hade deltagit i den preliminära rösträkningen och en medlem av centralvalnämnden trots jäv hade deltagit i kontrollräkningen och räkningen av förhandsrösterna från vissa röstningsområden. Förvaltningsdomstolen ansåg att felet till sin karaktär var sådant att valresultatet inte kunde rättas och bestämde att nyval skulle utlysas.

Kommunstyrelsen överklagade förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen, som synade de vid kommunalvalet ingivna röstsedlarna särskilt med tanke på de påpekanden som ändringssökandena framfört i sina besvär i förvaltningsdomstolen.

I sitt beslut konstaterade högsta förvaltningsdomstolen att med hänsyn till valnämndernas ställning och i vallagen föreskrivna uppgifter samt även den omständigheten att antalet röstande och antalet röstsedlar inte stod i strid med varandra, innebar den omständigheten att i valnämndens arbete hade deltagit personer som även var uppställda som kandidater i kommunalvalet inte en sådan lagstridighet som avses i 103 § 1 mom. i vallagen. Förvaltningsdomstolen borde därför inte ha beslutat att nyval skulle utlysas.

I centralvalnämndens arbete hade deltagit en person vars make hade varit uppställd som kandidat i kommunalvalet.

Med hänsyn till att centralvalnämnden fattar slutliga beslut om vilka röstsedlar som godkänns och vilka som förklaras ogiltiga, utför kontrollräkningen av rösterna och fastställer valresultatet, var det motiverat att anse att en person vars make var uppställd som kandidat i valet inte kunde delta i centralvalnämndens arbete, åtminstone inte i kontrollräkningen av rösterna, vilket hade skett i det fall som besvären gällde. Centralvalnämnden hade således vid uträkningen och fastställandet av valresultatet förfarit lagstridigt på det sätt som avses i 103 § 2 mom. i vallagen. Centralvalnämndens förfarande hade dock inte inverkat på valresultatet, som således inte skulle rättas. Centralvalnämndens beslut, med vilket valresultatet fastställdes, förblev i kraft.

Vallagen 13 §, 15 §, 78 §, 84 § 1 mom. 2 punkten, 87 § 1 mom., 101 § och 103 §

Kommunallagen 52 § 2 mom.

Förvaltningslagen 27 §, 28 § och 30 §

ANGÅENDE JÄV I VALORGAN

Bakgrund

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i sitt beslut 20.6.2013/2103 (HFD:2013:112) prövat fråga om jäv vid rösträkning vid kommunalval.

HFD konstaterade följande:

”Med hänsyn till att centralvalnämnden fattar slutliga beslut om vilka röstsedlar som godkänns och vilka som förklaras ogiltiga, utför kontrollräkningen av rösterna och fastställer valresultatet, var det motiverat att anse att en person vars make var uppställd som kandidat i valet inte kunde delta i centralvalnämndens arbete, åtminstone inte i kontrollräkningen av rösterna, vilket hade skett i det fall som besvären gällde. Centralvalnämnden hade således vid uträkningen och fastställandet av valresultatet förfarit lagstridigt på det sätt som avses i 103 § 2 mom. i vallagen. Centralvalnämndens förfarande hade dock inte inverkat på valresultatet, som således inte skulle rättas.”

Motsvarande resonemang torde vara tillämpliga vad avser åländska kommunal- och lagtingsval, vilket utreds närmare i det följande.

När föreligger jäv

Den åländska förvaltningslagen ÅFS 2008:9 24§ (se lagtexten som bilaga nedan) anger följande:

”En tjänsteman får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende

- 1) om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,”*

Detta bör innebära att den nu uppräknade personkretsen enligt utgångspunkten är jävig vid behandling av de ärenden som HFD diskuterar i det ovan refererade rättsfallet. Detta eftersom åländsk rätt innehåller motsvarande bestämmelser som rikslagstiftningen både vad avser val och jäv.

Vem som avses med ”någon annan närstående” måste prövas i det enskilda fallet. Närmare ledning torde därvid möjligen, om frågan blir aktuell, kunna hämtas från motsvarande bestämmelser i rikslagslagstiftningen och dess förarbeten (förarbetena till den åländska förvaltningslagen ger ingen närmare beskrivning av hur begreppet ”annan närstående” ska tolkas). Om man väljer att anse att ledning kan hämtas i förarbetena till rikslagstiftningen (RP 72/2002 rd) skulle annan närstående kunna innebära en bredare krets av närstående personer, varvid en bedömning görs i det enskilda fallet avseende hur nära varandra man faktiskt står och vad saken gäller (skrivningarna i förarbetena till rikslagstiftningen är alltför omfattande för att kunna sammanfattas här och rättskällevärdet är inte heller helt klarlagt).

Vidare anges att:

”Bestämmelserna om jäv för tjänstemän gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende, samt den som förrättar inspektion.”

Skrivningen är allmänt hållen och medför att det inte går att ge ett klart svar på frågan om vilken krets av personer som arbetar med viss fråga (tjänstemän, föredragande etc.) som omfattas av jäv. Därvid måste frågan om jäv tillsvidare bedömas i det enskilda fallet även avseende personal som inkallas för att utföra arbete med t.ex. rösträkning, utan att vara medlemmar i viss nämnd.

Bedömning

Bedömning av om jäv föreligger och vem som är jävig måste göras i det enskilda fallet och någon generell ståndpunkt kan inte anges.

Med beaktande av HFD:s avgörande avser sekreteraren för centralnämnden för lagtingsval för sin del att verka för att inte involvera personer som omfattas av ÅFS 2008:9 24§ vid räkning av förtidsröster och kontrollräkning av röster i lagtingsvalet och därvid att särskilt inte involvera medlemmar i centralvalnämnden för lagtingsval som omfattas av bestämmelsen.

Det måste noteras att denna utredning är översiktlig och endast utgör en del av ett arbetsdokument för sekreteraren för centralnämnden för lagtingsval och hur denne avser att verka för sin del vid lagtingsvalet 2015.

Kommuner

Vad avser kommuner måste bedömas om jävsbestämmelsen i den åländska kommunallagen (ÅFS 1997:73 43§) eller den åländska förvaltningslagen ska tillämpas. Denna utredning bedömer inte den frågan.

Mariehamn den 23 september 2015

Svante Fagerlund, juris kandidat från Mariehamn, sekreterare vid centralnämnden för lagtingsval

Bilaga

ÅFS 2008:9 24§, jämte förarbeten

24 §

Jäv

En tjänsteman får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende,

1) om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen själv eller någon närstående,

3) om tjänstemannen eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänstemannen tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om tjänstemannen har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till tjänstemannens opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 1 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanslutning och tjänstemannen tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och tjänstemannen där representerar myndigheten.

Från jäv kan bortses när frågan om opartiskhet uppenbart saknar betydelse.

Bestämmelserna om jäv för tjänstemän gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende, samt den som förrättar inspektion.

24 § *Jäv*. I paragrafen intas allmänna bestämmelser om jäv för tjänstemän. Bestämmelserna om jäv ger uttryck för den så kallade objektivitetsprincipen, enligt vilken myndigheterna skall iaktta saklighet och opartiskhet och beakta allas likhet inför lagen. Syftet med jävsreglerna är att undvika sådana intressekonflikter för företrädare för myndigheter som gör att företrädarens objektivitet kan sättas i fråga. När den som skall handlägga ett ärende ställs inför en intressekonflikt som utgör jäv, får han eller hon inte delta i eller närvara vid behandlingen av ärendet.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak de jävsregler som redan idag iakttas inom såväl landskaps- som kommunalförvaltningen. Förslaget baserar sig till stor del på 16 § i landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse och 50 § i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. Landskapsregeringen har inte funnit några särskilda skäl att i sak ändra jävsbestämmelserna, då de hittills fungerat på ett ändamålsenligt sätt. Vissa språkliga och tekniska justeringar föreslås dock. Bestämmelsen blir gemensam för landskaps- och kommunalförvaltningen.

I sammanhanget kan även påpekas att de i vissa förvaltningsärenden kan vara nödvändigt att ha särskilda jävsbestämmelser som avviker från de allmänna jävsregler som nu föreslås intagna i förvaltningslagen. Enligt lagens 1 § 4 mom. skall i så fall dessa specialbestämmelser iakttas i stället för jävsbestämmelserna enligt denna lag. Så är exempelvis fallet med de något mildare jävsgrunderna för de kommunala fullmäktigeledamöterna enligt 43 § kommunallagen.

Bestämmelserna om jäv för tjänstemän föreslås enligt 4 mom. även vara tillämpliga på ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende, samt den som förrättar inspektion. Således skulle de föreslagna jävsbestämmelserna även omfatta landskapsregeringsledamöterna, landskapsskolornas direktioner, kommunstyrelser, nämnder samt andra förtroendevalda vid ett offentligt samfund eller en offentlig inrättning. Eftersom jävsbestämmelserna föreslås vara tillämpliga även på andra som deltar i behandlingen av ett ärende, omfattas också personer som inte är tjänstemän men som utövar offentlig makt av bestämmelserna. På motsvarande sätt som i 27 § 2 mom. i rikets förvaltningslag föreslås de föreslagna jävsbestämmelserna uttryckligen omfatta även inspektörer. En myndighet kan vid inspektioner anlita utomstående inspektörer, om så uttryckligen är föreskrivet. Därför är det nödvändigt att jäv för inspektörer bedöms på samma grunder som jäv för tjänstemän.

Se även rikslagstiftningen

Rikslagstiftningen och framförallt dess förarbeten kan möjligen studeras för att förstå visst moment i den åländska lagen bättre. Rättskällevärdet måste dock avgöras i det enskilda fallet och enligt viss utredares eget gottfinnande.

FFS 2003/434 (Förvaltningslag) 28§ jämte dess förarbeten
RP72/2002 rd

LAGTINGS- OCH KOMMUNALVAL 2015

FÖLJEBREV FÖR RÖSTANDE SOM FÖRTIDSRÖSTAT PÅ FÖRTIDSRÖSTNINGSTÄLLE
(landskapslagen om lagtingsval och kommunalval 51 §)

Till kommunala centralnämnden i (kommunens namn)

(adress)

(postadress)

Om du bifogar ditt röstkort behöver du bara underteckna försäkran i p. 5 nedan

VÄNLIGEN TEXTA!

1. Släktnamn (även tidigare)
2. Förnamn (även tidigare)
3. Personbeteckning eller födelsetid
4. Nuvarande adress
5. Jag har personligen, med bevarande av valhemligheten, ifyllt röstsedeln/-sedlarna och inlagt den/dem i respektive valkuvert som sedan tillslutits.
..... (den röstandes underskrift)
Följebrevet ska undertecknas i närvaro av valförrättaren eller valbestyrelsen

IFYLLS AV VALMYNDIGHETEN:

Jag intygar att den ovannämnda personen har röstat på det sätt som anges i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval 54–54c §.

..... den oktober 2015

.....
(underskrift av valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande)

LAGTINGS- OCH KOMMUNALVAL 2015

FÖRTECKNING ÖVER FÖRTIDSRÖSTANDE

Datum: oktober 2015

Blad nr av blad

Ifylld vid förtidsröstning

på det allmänna förtidsröstningsstället i kommun

i inrättningen

per brev i kommun

Antal röstande: personer, varav män
 (vid brevröstning: antal inkomna brevröstningsförsändelser)

Namn	Hemkommun	Röstningsdag
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		

Forts. på följande sida

Namn	Hemkommun	Röstningsdag
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		

IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Anmärkningar	

Valbiträden som utsetts av de röstande	

Valbestyrelsens medlemmar	

Underskrift

..... den oktober 2015

.....
(valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande)

FÖLJEBREV FÖR RÖSTANDE SOM FÖRTIDSRÖSTAT PER BREV

(landskapslagen om lagtingsval och kommunalval 54e §)

Till kommunala centralnämnden i (kommunens namn)

(adress)

(postadress)

Se anvisningen på baksidan!

Om du bifogar ditt röstkort behöver du bara underteckna försäkran i p. 5 nedan

VÄNLIGEN TEXTA!

1. Släktnamn (även tidigare)
2. Förnamn (även tidigare)
3. Personbeteckning eller födelsetid
4. Nuvarande adress
5. Jag har personligen, med bevarande av valhemligheten, ifyllt röstsedel/-sedlarna och inlagt den/dem i respektive valkuvert som sedan tillslutits.
Ort och tid:
.....
(den röstandes underskrift)

Frivillig frågedel

Ålands landskapsregering utreder som bäst möjligheterna att införa röstning över internet till valen 2019. Då skulle brevröstningen slopas.
Skulle du rösta över internet om det vore möjligt?

Ja Nej

Skriv gärna dina övriga synpunkter här:

.....

.....

Tack för din medverkan!

LAGTINGS- OCH KOMMUNALVAL 2015

VALNÄMNDSPROTOKOLL FÖRT DEN 18 OKTOBER 2015

Fastställt av Ålands landskapsregering

1. Uppgifter om valet

Protokoll för vid sammanträde i valnämnden i _____ stad/kommun
röstningsområde nr för förrättande av
☐ lagtingsval
☐ kommunalval
Nämnden ska föra skilda protokoll för respektive val.

2. Uppgifter om valnämndens närvaro

Ordförande	_____	närv. kl.	_____
Viceordförande	_____	närv. kl.	_____
Ledamot	_____	närv. kl.	_____
Ledamot	_____	närv. kl.	_____
Ledamot	_____	närv. kl.	_____
Ersättare	_____	närv. kl.	_____
Ersättare	_____	närv. kl.	_____
Ersättare	_____	närv. kl.	_____

3. Valbiträden

_____	kl.	_____
_____	kl.	_____
_____	kl.	_____
_____	kl.	_____
_____	kl.	_____

4. Av de röstande anlitade biträden

Vänd

5. Uppgifter om de röstberättigade

Enligt vallängden är antalet röstberättigade personer i röstningsområdet i det val som avses i detta protokoll		
män		<input type="text"/>
kvinnor		<input type="text"/>
SAMMANLAGT		<input type="text"/>

6. Uppgifter om förtidsröstningen

Enligt vallängden är antalet personer som förtidsröstat i röstningsområdet i det val som avses i detta protokoll		
män		<input type="text"/>
kvinnor		<input type="text"/>
SAMMANLAGT		<input type="text"/>

7. Uppgifter om valförrättningen

Sedan ordföranden/viceordföranden i enlighet med 43 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval (ÅFS 39/1970) visat de närvarande att valurnan var tom och öppnat försändelsen med valsedlar, inleddes valförrättningen kl. och avslutades kl.
--

8. Uppgifter om protokollföringen

Valnämndens protokoll har förts av

9. Uppgifter om av valnämnden anlita personal för rösträkningen

10. Uppgifter om närvarande valombud (även befullmäktigade)

11. Valförrättningens avslutande och uppgifter om de röstande

Sedan röstningen förklarats avslutad kl. uttogs alla valsedlar ur valurnan och räknades oöppnade. För det val som avses i detta protokoll befanns deras antal utgöra		<input type="text"/>
Därefter räknades antalet personer som enligt anteckningarna i vallängden hade utövat sin rösträtt <i>under valdagen</i> .		
Enligt vallängden är antalet personer som röstat <i>under valdagen</i> i det val som avses i detta protokoll i röstningsområdet		
	män	<input type="text"/>
	kvinnor	<input type="text"/>
	SAMMANLAGT	<input type="text"/>
Om antalet valsedlar avviker från det antal personer som utövat sin rösträtt enligt vallängden, anges den troliga orsaken här:		
De på valdagen avgivna rösternas fördelning framgår av bilagan. (bilagan ifylls skilt för vardera valet på för ändamålet avsedd blankett)		
Bilagan ifylls inte om den kommunala centralnämnden har fattat beslut enligt 49a § i vallagen (röstningsområde med högst 100 röstberättigade eller högst 25 förtidsröstande i kommunalvalet).		
Valsedlarna inlades i försändelser, som förseglades med av landskapsregeringen godkänd säkerhetstejp kl.		

12. Underskrifter

Protokollet har blivit uppläst och justerat. Ordförande/viceordförande: _____ Medlem: _____

13. Bilagor

Rösternas fördelning (för det val som avses i detta protokoll) Fullmakter för personer som befullmäktigats av valombud Protokollet jämte valsedlarna inlämnas till respektive centralnämnd enligt deras anvisningar.

Gör så här

Skriv numret på din kandidat i cirkeln på valsedeln.

Skriv ingenting annat på valsedeln!

- Vit valsedel för lagtingsvalet – nummer från vit kandidatlista med början från nummer 2
- Grön valsedel för kommunalvalet – nummer från grön kandidatlista med början från nummer 502

Om du skriver fel, ändra eller sudda inte! Begär i stället att få en ny valsedel av valfunktionärerna.

Den felaktiga valsedeln ska rivas sönder i valfunktionärens närvaro.

Skriv siffrorna på valsedeln så här:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

